

บทสรุประดับสากล

การละเมิดทางเพศในเรือนจำ: วิกฤตสิทธิมนุษยชนระดับโลก

การละเมิดทางเพศในเรือนจำ¹ เป็นวิกฤตสิทธิมนุษยชนระดับโลก ในหลายกรณี ผู้กระทำผิดเป็นเจ้าหน้าที่เรือนจำ ซึ่งควรมีหน้าที่ดูแลให้นักโทษปลอดภัย แต่ไม่ว่าจะเป็นเพราะการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือนักโทษ การข่มขืนและการละเมิดทางเพศในเรือนจำแบบอื่น ๆ ถือเป็นการทรมานรูปแบบหนึ่งตามหลักกฎหมายสากล รัฐบาลจึงต้องรับผิดชอบอย่างเต็มที่ในการคุ้มครองให้นักโทษปลอดภัย การละเมิดทางเพศในเรือนจำสะท้อนถึงความล้มเหลวของรัฐบาลในการปฏิบัติตามความรับผิดชอบของตน ไม่ว่าผู้กระทำผิดจะเป็นใครก็ตาม

ในประเทศส่วนใหญ่ ยังคงไม่มีการศึกษาอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับอัตราการละเมิดทางเพศในเรือนจำ และมือนักโทษเพียงไม่กี่คนที่กล้าร้องเรียนว่าถูกละเมิด อย่างไรก็ตาม ผู้สังเกตการณ์เรือนจำส่วนใหญ่ยอมรับว่า เหตุที่ไม่มีการร้องเรียนอย่างเป็นทางการไม่ได้หมายความว่าเรือนจำมีความปลอดภัย ในทางตรงกันข้าม อดีตนักโทษ เจ้าหน้าที่เรือนจำ และผู้ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนทั่วโลกต่างเห็นตรงกันว่า ผู้เสียหายจากการละเมิดทางเพศในเรือนจำยังคงไม่กล้าออกมาพูดถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง อาจเป็นเพราะรู้สึกอาย อาจเป็นเพราะกลัวจะถูกตอบโต้ หรืออาจเป็นเพราะคิดว่าไม่มีใครมาช่วยเหลือเขาได้

ลักษณะการละเมิดทางเพศในเรือนจำ

การละเมิดทางเพศในเรือนจำอาจเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ และเกี่ยวข้องกับตัวบทและนิยามทางกฎหมายที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ และในหลายภูมิภาค Just Detention International (JDI) นิยามว่าการละเมิดทางเพศในเรือนจำหมายถึงการพยายามมีความสัมพันธ์หรือการคุกคามทางเพศ ซึ่งขัดกับความประสงค์ของนักโทษอีกคนหนึ่ง และการสัมพันธ์ทางเพศใด ๆ ที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้โดยจะมีการสอดใส่อวัยวะเพศหรือไม่ก็ตาม และทั้งนี้ไม่ว่าผู้กระทำผิดหรือผู้เสียหายจะมีเพศสภาพใด การละเมิดทางเพศอาจเกิดขึ้นได้กับทั้งผู้หญิงและผู้ชายในเรือนจำ และผู้กระทำผิดอาจเป็นเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้ามกับผู้เสียหาย

เรือนจำทั่วโลกล้วนมีปัญหามารยาทและการข่มขืน เพื่อความอยู่รอด นักโทษบางคนต้องยอมมีความสัมพันธ์กับนักโทษที่มีอำนาจมากกว่า โดยต้องยอมร่วมเพศแบบไม่มีการป้องกัน ในหลายพื้นที่ การข่มขืนในเรือนจำเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นแก๊ง โดยผู้เสียหายมักถูก “ขาย” ไปให้กับแก๊งต่าง ๆ และถูกบังคับให้ต้องขายบริการทางเพศ ผู้เสียหายส่วนใหญ่มักถูกข่มขืนหลายครั้ง และเนื่องจากข่าวในเรือนจำแพร่อย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้นักโทษที่เคยถูกข่มขืนมักตกเป็นเป้าหมายของนักโทษและเจ้าหน้าที่เรือนจำคนอื่น ๆ

บ่อยครั้งที่ผู้ทำการข่มขืนเป็นเจ้าหน้าที่เรือนจำไม่ใช่ตัวนักโทษ ในบางกรณี เจ้าหน้าที่เรือนจำมีส่วนช่วยเหลือให้นักโทษข่มขืนกันเอง หรือในกรณีอื่น ๆ เจ้าหน้าที่เรือนจำขอมีเพศสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนกับอาหาร ยา หรือการปฏิบัติเป็น

พิเศษบางอย่าง เจ้าหน้าที่เรือนจำบางคนอาจดูเหมือนมีความสัมพันธ์ทางเพศอย่างยินยอมกับนักโทษ ซึ่งถึงจะเป็นการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดจากการบังคับ แต่เป็นเรื่องที่รับไม่ได้ที่เจ้าหน้าที่เรือนจำจะมีสัมพันธ์ทางเพศกับนักโทษ เนื่องจากในลักษณะที่ไม่ทำอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น และสามารถฟื้นฟูชีวิตตนเองได้ ทั้งยังจะช่วยให้ผู้เสียหายจำนวนมากทราบว่าตนเองไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว หากยังมีคนอื่น ๆ ที่เคยถูกข่มขืนมาก่อน และพวกเขาสามารถฟื้นฟูชีวิตตนเองได้ ในบางกรณีผู้เสียหายจากการข่มขืนในเรือนจำมีความกล้าที่จะพูด และเป็นนักบรรณคดีด้านสิทธิมนุษยชนที่ประสบความสำเร็จสามารถค้นพบความหมายใหม่ ๆ ของชีวิต ด้วยการทำงานเพื่อคุ้มครองไม่ให้คนอื่นต้องประสบกับชะตากรรมแบบเดียวกับที่ตัวเองเคยเจอมา

ป้องกันการข่มขืนกระทำชำเราในเรือนจำ

การข่มขืนในเรือนจำเป็นสิ่งที่ป้องกันได้ การละเมิดเช่นนี้เป็นผลมาจากนโยบายที่เลวร้าย การปฏิบัติที่อันตราย และการขาดการตรวจสอบต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำ เรือนจำหลายแห่งสามารถป้องกันการข่มขืนด้วยการกำหนดระเบียบในเชิงป้องกัน เช่น การแยกตัวผู้ที่เสี่ยงจะตกเป็นผู้เสียหายออกจากผู้ที่เสี่ยงจะเป็นผู้กระทำผิด ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาการข่มขืนในเรือนจำ โครงการอบรมที่ดีจะช่วยให้เจ้าหน้าที่เรือนจำเรียนรู้วิธีการคุ้มครองให้นักโทษปลอดภัย และสามารถสอบสวนได้อย่างเหมาะสมเมื่อเกิดการร้องเรียนว่ามีการข่มขืน ผู้บริหารเรือนจำจึงต้องประกาศอย่างชัดเจนว่าจะไม่ยอมให้มีการละเมิดทางเพศใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นเพราะการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือนักโทษ นอกจากนั้น ผู้เสียหายต้องมีช่องทางที่ปลอดภัยในการร้องเรียนเมื่อเกิดการข่มขืน โดยไม่ต้องได้รับผลกระทบหากมีการตอบโต้หรือมีการละเมิดเพิ่มเติม

การข่มขืนมักเกิดขึ้นในเรือนจำที่ไม่เปิดโอกาสหรือไม่สนับสนุนให้มีการทบทวนนโยบายและการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ ในเรือนจำหลายแห่ง เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจมักขาดการกำกับดูแล และไม่ได้รับการตรวจสอบจากใคร เพื่อให้ นักโทษปลอดภัย เรือนจำต้องกำหนดระบบการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งและเปิดรับต่อการตรวจสอบจากหน่วยงานของภายนอก และต้องมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการข่มขืนในเรือนจำทั้งที่เป็นข้อมูลที่รวบรวมโดยหน่วยงานภายในและภายนอก

ในปี 2555 กระทรวงยุติธรรมของสหรัฐตีพิมพ์เผยแพร่รายงาน² ซึ่งประเมินว่า มีผู้ถูกละเมิดทางเพศในเรือนจำสหรัฐกว่า 209,400 คนในปี 2551 เป็นการประมาณจากการเก็บข้อมูลที่กว้างขวางและเป็นระบบ ซึ่งทำให้สังคมเกิดความสนใจต่อปัญหาในสหรัฐ

ระบบการตรวจสอบที่เข้มแข็งอาจเกิดขึ้นได้โดยเป็นผลมาจากพันธกรณีที่มีต่อความตกลงระหว่างประเทศ พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (Optional Protocol to the Convention Against Torture - OPCAT) เป็นส่วนเสริมของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านการทรมาน (United Nations Convention Against Torture) ซึ่งกำหนดให้ประเทศผู้ลงนามต้องจัดตั้งหน่วยงานระดับชาติที่เป็นอิสระเพื่อเข้าเยี่ยมเรือนจำอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการทรมาน จนถึงปัจจุบัน 71 ประเทศให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับนี้ หากทุกประเทศให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับนี้ย่อมมีส่วนช่วยให้เกิดความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ของเรือนจำมากยิ่งขึ้น และลดความเสี่ยงที่จะเกิดการข่มขืน

นอกจากการปรับปรุงด้านการปฏิบัติและนโยบาย การยุติการข่มขืนในเรือนจำยังต้องพึ่งพาความเปลี่ยนแปลงของทัศนคติของคนในสังคมเกี่ยวกับเรื่องนี้ บ่อยครั้งที่ตราบาปของการข่มขืนหรือความเชื่อที่ว่าสมควรแล้วที่นักโทษจะถูกข่มขืน เป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่กล้าร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดและไม่กล้าจะแสวงหาความช่วยเหลือที่ต้องการ ผู้เสียหายต้องสามารถบอกเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเสรี ทั้งนี้เพื่อให้คนอื่นเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ทัศนคติของสังคมที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและศักดิ์ศรีของคนทุกคน รวมทั้งนักโทษ จะมีส่วนสนับสนุนให้ผู้เสียหายกล้าพูดถึงการละเมิดที่เกิดขึ้น และสุดท้ายย่อมมีส่วนช่วยยุติการข่มขืนในเรือนจำ

ในสหรัฐฯ ผลจากการทำงานอย่างอดทนของ JDI และหน่วยงานสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ทศนคติของประชาชนต่อการข่มขืนในเรือนจำเริ่มเปลี่ยนไป จากที่เคยมีอคติและขาดความรู้มาเป็นการยอมรับมากขึ้นว่าการละเมิดเช่นนี้เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง

เกี่ยวกับ Just Detention International

Just Detention International เป็นหน่วยงานด้านสุขภาพและสิทธิมนุษยชนที่มุ่งยุติการข่มขืนและการละเมิดทางเพศในเรือนจำรูปแบบอื่น ๆ JDI มีเป้าหมายหลักสามประการ ได้แก่ การกดดันให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบต่อการข่มขืนในเรือนจำ สนับสนุนทัศนคติของสังคมที่ให้ความสำคัญต่อสุขภาพและความปลอดภัยของนักโทษ และการประกันให้ผู้เสียหายจากการข่มขืนในเรือนจำได้รับความช่วยเหลือที่จำเป็น

JDI ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 1980 โดย Russell Dan Smith ผู้เสียหายจากการข่มขืนในเรือนจำที่เป็นชาวอเมริกัน Smith และผู้นำองค์กรในยุคแรก ๆ หลายคนล้วนแต่เป็นผู้เสียหายจากการข่มขืนในเรือนจำ รวมทั้ง Stephen Donaldson และ Tom Cahill

Donaldson ถูกข่มขืนซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยนักโทษ หลังจากที่เขาถูกจับกุมเพราะการประท้วงต่อต้านสงคราม Donaldson เป็นนักเขียนที่ทรงพลัง เขาสามารถทำให้คนทั้งประเทศสนใจกับปัญหาการข่มขืนในเรือนจำ และมีส่วนช่วยประสานงานให้มีการยื่นคำให้การต่อศาลเพื่อสนับสนุนการทบทวนคดีที่สำคัญของ JDI ในศาลสูงสุดของสหรัฐฯ เมื่อปี 2537 (Farmer v. Brennan) Donaldson เสียชีวิตเมื่อปี 1996 จากการเป็นเอดส์ เขาติดเชื้อเอชไอวีระหว่างถูกข่มขืนในเรือนจำ

Tom Cahill เป็นนักบรรณคดีสิทธิมนุษยชนและผู้ประท้วงต่อต้านสงครามที่มีประสบการณ์ยาวนาน เขาถูกรุมโทรมจากนักโทษคนอื่น ๆ Cahill ดำรงตำแหน่งเป็นประธาน JDI ในปี 2541 จากประสบการณ์การทำงานเพื่อยุติการข่มขืนในเรือนจำ ทำให้เขาสามารถผลักดันจนมีการผ่านพระราชบัญญัติขจัดการข่มขืนในเรือนจำ (Prison Rape Elimination Act - PREA) เมื่อปี 2546 นับเป็นกฎหมายแห่งแรกของสหรัฐฯ ฉบับแรกที่มุ่งแก้ปัญหาการละเมิดเช่นนี้

JDI เป็นหน่วยงานเดียวในโลกที่มุ่งทำงานเพื่อยุติการละเมิดเช่นนี้ ผู้ก่อตั้งองค์กรกล่าวถึงปัญหาการข่มขืนในเรือนจำในสหรัฐฯ ในขณะที่คนอื่น ๆ มักไม่กล้าจะทำเช่นนี้ การอุทิศตนของพวกเขาส่งผลให้คนในสหรัฐฯ และทั่วโลกมีความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับปัญหาการข่มขืนในเรือนจำ และเป็นแรงบันดาลใจให้หลายคนออกมาต่อต้าน ผู้เสียหายจากการข่มขืนในเรือนจำยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการทำงานของ JDI

หลักการสำคัญของการทำงานของ JDI ได้แก่ เมื่อรัฐบาลจำกัดเสรีภาพของบุคคล รัฐบาลย่อมมีความรับผิดชอบอย่างเบ็ดเสร็จที่จะดูแลให้พวกเขาปลอดภัย การข่มขืนในเรือนจำเป็นสิ่งที่ป้องกันได้ เรือนจำซึ่งมีผู้บริหารที่มีความจริงจัง มีนโยบายที่ดีและมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ย่อมช่วยให้นักโทษปลอดภัยได้ JDI จัดทำกฎหมายและนโยบาย และทำงานกับเรือนจำเพื่ออบรมเจ้าหน้าที่และให้ความรู้กับนักโทษ และยังเผยแพร่ข้อมูลให้กับผู้เสียหายจากการข่มขืนในเรือนจำจำนวนมากในแต่ละปี

JDI มุ่งสร้างความสัมพันธ์กับผู้ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่เรือนจำ ผู้กำหนดนโยบาย ผู้ให้บริการด้านการแพทย์และการให้คำปรึกษา และผู้เสียหายจากการข่มขืนในเรือนจำทั่วโลก รวมทั้งช่วยให้เกิดขบวนการทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติที่มีเป้าหมายเพื่อยุติการข่มขืนในเรือนจำอย่างสิ้นเชิง

ไม่ว่าบุคคลจะทำความผิดมาอย่างไรก็ตาม ย่อมไม่อาจใช้การข่มขืนเป็นบทลงโทษพวกเขาได้

***

บทสรุประดับสากล

JDI ตั้งอยู่ที่สหรัฐฯ และมีสำนักงานในแอฟริกาใต้ JDI ยังจัดการรณรงค์ในบอตซวานา เกียนา อินเดีย จาเมก้า เม็กซิโก ฟิลิปปินส์ และสหราชอาณาจักร โครงการของ JDI มักจัดทำเป็นภาษาอังกฤษ ในปัจจุบัน JDI สามารถตอบข้อซักถามและให้ข้อมูลได้เป็นภาษาอังกฤษและสเปนเท่านั้น นอกจากนี้บทสรุปฉบับนี้ JDI ยังสามารถส่งต่อผู้เสียหายเพื่อรับบริการด้านคำปรึกษา ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย และความช่วยเหลืออื่น ๆ สำหรับผู้เสียหายจากการข่มขืนในเรือนจำเฉพาะในสหรัฐฯ และแอฟริกาใต้ หากต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ JDI โปรดดู www.justdetention.org

เชิงอรรถ

¹ ระบบเรือนจำแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศและภูมิภาค เช่นเดียวกับลักษณะของสถานที่ที่ใช้เพื่อควบคุมตัวบุคคล ในเอกสารฉบับนี้ คำว่า “เรือนจำ” หมายถึงสถานที่ควบคุมตัวทุกประเภท รวมทั้งเรือนจำสำหรับผู้ใหญ่และสถานพินิจสำหรับเยาวชน ที่ควบคุมตัวในพื้นที่ และห้องขังของตำรวจ

² National Standards to Prevent, Detect, and Respond to Prison Rape, Department of Justice, 17 พฤษภาคม 2555 จาก http://www.ojp.usdoj.gov/programs/pdfs/prea_final_rule.pdf

JUST DETENTION INTERNATIONAL

3325 Wilshire Blvd., Suite 340
Los Angeles, CA 90010
Tel: (213) 384-1400
Fax: (213) 384-1411

East Coast Office
1900 L Street NW, Suite 601
Washington, DC 20036
Tel: (202) 506-3333
Fax: (202) 506-7971

South Africa Office
2nd Floor, Norwood Place
66 Grant Avenue, Norwood
Johannesburg 2192
South Africa
Tel: 27 0 11 483 0989

info@justdetention.org
www.justdetention.org